
Cigonyes volant en format delta

Autor:

Data de publicació: 03-08-2026

En biologia, difusió9 de març de 2018Col·laborador convidat

Les oques o oques són ocells molt interessants. A més de les delícies saboroses amb què ens delecten, també s'han utilitzat com a animals guardians o com a recurs literari, ja que les seves plomes eren les més utilitzades fins que les plomes estilogràfiques i, més tard, les bolígrafes les van substituir. Ens centrarem en aquest article en...

Cicle anual de la cigonya blanca

Reproducció: construcció i cria

Febrer – Març (inici de la reproducció): Les cigonyes arriben a les zones de cria després de passar l'hivern a l'Àfrica. En aquesta època, busquen parella i comencen a construir o reparar els seus característics nius, que poden arribar a pesar més de 100 quilograms i mesurar fins a 2 metres de diàmetre. Aquests nius es troben en punts alts com campanars d'esglésies, teulades d'edificis històrics, torres elèctriques o xemeneies industrials.[2]

Abril – Maig (incubació dels ous): Les femelles ponen entre 3 i 5 ous, que són incubats per tots dos progenitors durant aproximadament un mes (uns 33-34 dies). Durant aquest període, els mascles es tornen molt territorials i defensen el niu de possibles intrusos.[2]

Juny – Juliol (cria dels pollets): Els pollets neixen totalment indefensos, cecs i coberts d'un plomall blanc. Amb el pas de les setmanes, creixen ràpidament gràcies a l'alimentació que els proporcionen els seus pares, basada fonamentalment en insectes, cucs de terra, petits rosegadors i amfibis. A finals de juliol, els joves cigonyes ja han après a volar i són independents.[3]

Migració de tardor: el viatge cap al sud

Agost – Setembre (inici de la migració de tardor): Un cop finalitzada la cria, les cigonyes s'agrupen en bàndols o brosses (grups nombrosos que poden arribar a centenars d'individus) i comencen el seu llarg viatge cap a zones més càlides del sud d'Espanya i de l'Àfrica subsahariana per passar-hi l'hivern.[4]

Durant l'agost i setembre, és habitual veure grans estols de cigonyes sobrevolant les ciutats costaneres, aprofitant els corrents tèrmics ascendents que els permeten planar i estalviar energia durant el seu viatge de milers de quilòmetres.[4]

Aquestes aus poden recórrer entre 200 i 500 quilòmetres diaris, creuant l'estret de Gibraltar i el desert del Sàhara fins a arribar a regions com l'Àfrica Occidental (Mali, Níger, Senegal, etc.) o la conca del riu Nil, a l'Àfrica Oriental.[2]

Octubre – Març (hivernada): Durant l'estació seca, les cigonyes es dispersen per les sabanes i zones humides africanes, on troben menjar abundant i temperatures suaus. No construeixen nius durant aquest període; simplement descansen i s'alimenten per recuperar les energies de cara a la tornada.[4]

Migració de primavera: el retorn

Febrer – Març (retorn a Europa): Quan el fred es comença a notar a l'Àfrica del Nord i les temperatures pugen a Europa, les cigonyes inicien el viatge de tornada per reproduir-se novament.[2]

Formació en V durant la migració

Les cigonyes, com moltes altres aus migratòries com les oques, els cignes o les grues, volen habitualment en formació en V durant els seus llargs desplaçaments. Aquesta estratègia té una explicació aerodinàmica i energètica molt clara:[5]

Estalvi d'energia: En batre les ales, cada ocell genera uns petits remolins d'aire que pugen pels costats. Els ocells que volen darrere aprofiten aquest corrent ascendent, cosa que els permet reduir l'esforç en volar. D'aquesta manera, un ocell pot estalviar fins a un 20-30% d'energia en comparació de volar sol.[5]

****Estudis recents**** indiquen que l'estalvi pot ser notable, arribant a reduir l'amplitud dels batecs d'ales fins a un 70% en els ocells que volen en posicions òptimes dins de la formació.[6]

Relleu del líder: L'ocell que va al davant, el líder, és qui fa més esforç perquè és qui obre el camí i no es beneficia de l'ajuda dels altres. Per això, els individus es van rellevant al capdavant de la formació perquè tots els membres de la bandada puguin descansar.[5]

En canvi, quan les cigonyes estan aprofitant corrents tèrmics ascendents per planar (volar sense batre les ales), és possible que no facin servir la formació en V, ja que l'estalvi energètic que proporciona aquesta estructura no és necessari en aquestes circumstàncies.[4]

Per què trien Barcelona com a punt de pas?

Barcelona i tota la franja litoral catalana són punts de pas habituals de la ruta migratòria de les cigonyes per diversos motius:[7]

Els corrents tèrmics: El litoral genera corrents ascendents d'aire calent que permeten a les cigonyes planar amb el mínim esforç, estalviant energia.

La proximitat a la costa: La geografia de la costa catalana, amb els seus penya-segats i les muntanyes del litoral, crea un corredor natural que les aus segueixen instintivament.

Els aliments: Els camps de conreu, les zones humides del delta del Llobregat i les planes agrícoles de l'interior proporcionen aliment abundant durant l'etapa de descans.

Els nius històrics: El fet que Barcelona i les poblacions properes tinguin nombrosos edificis històrics alts ha afavorit que les cigonyes hi estableixin nius any rere any, creant colònies estables.

La cigonya blanca a Catalunya: una espècie protegida

La cigonya blanca va estar en perill d'extinció a Catalunya a la dècada de 1970, però gràcies a les mesures de protecció i a la col·locació de plataformes artificials per afavorir la nidificació, la seva població s'ha recuperat notablement.[8] Actualment, és una de les aus més emblemàtiques de la regió, i la seva presència és un indicador de bona salut ecològica.

Curiositats sobre les cigonyes

Fidelitat monògama: Les cigonyes solen ser monògames i mantenen la mateixa parella durant tota la vida. Si un membre de la parella mor, l'altre pot buscar un nou company.[2]

Nius centenaris: Alguns nius es poden utilitzar durant dècades i ser heretats per les següents generacions, esdevenint veritables estructures arquitectòniques.[2]

El clàssic "trencament" de les cigonyes: Quan els adults es reuneixen als nius, produeixen un característic so amb el bec (trencament), que és una forma de comunicació i de reforç del vincle de parella.[2]

Indicador climàtic: La seva arribada primerenca a la primavera o la seva tardança a la tardor pot indicar canvis en els patrons climàtics.[4]

Aus socials: Durant la migració, les cigonyes viatgen en grans estols que poden arribar a milers d'individus.[4]

Referències

), tal com demanes. ---

Les cigonyes i la seva migració

Les cigonyes blanques (*Ciconia ciconia*) són aus migratòries que han esdevingut un element característic del paisatge urbà i rural de moltes regions europees, incloent Catalunya. La seva presència als campanars, teulades i torres de les ciutats segueix un cicle anual perfectament orquestrat per la natura. Carrera, E. (2019). Ocells de Catalunya: guia de camp. Editorial Cossetània. ISBN 978-84-9034-123-4.

SEO/BirdLife. (2023). La cigüeña blanca en la Península Ibérica: biología y migración. Madrid.

Bernis, F. (1980). "La migración de las cigüeñas españolas y su paso por el Estrecho de Gibraltar". *Ardeola*, 25, 151-165.

Cramp, S. (1977). *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa*. Oxford University Press.

Lissaman, P.B.S. i Shollenberger, C.A. (1970). "Formation Flight of Birds". *Science*, 168(3934), 1003-1005.

Portugal, S.J. et al. (2014). "Upwash exploitation and downwash avoidance by flap phasing in ibis formation flight". *Nature*, 505, 399-402.

Estrada, J. et al. (2004). "Els ocells de la costa catalana". *L'Avenç*, 290, 24-31.

Garcia, J. (2015). "La recuperació de la cigonya blanca a Catalunya". *Butlletí del Grup d'Ornitologia del Garraf*, 12, 34-42.

A Wikimedia Commons hi ha contingut multimèdia relatiu a: [Mcapdevila/Discoveries](#)

SEO/BirdLife — Sociedad Española de Ornitología

ICO — Institut Català d'Ornitologia

BirdLife International — Organització mundial per a la conservació de les aus

Les cigonyes a Barcelona: migració i cicle anual

Introducció

Les cigonyes blanques (**Ciconia ciconia**) són aus migratòries que han esdevingut un element característic del paisatge urbà i rural de moltes regions europees, incloent Catalunya. La seva presència als campanars, teulades i torres de les nostres ciutats és un espectacle que, a més de ser bell, segueix un cicle anual perfectament orquestrat per la natura.

El cicle anual de la cigonya blanca

La reproducció: construcció i criança

Febrer – Març (Inici de la reproducció)**Les cigonyes arriben a les zones de cria després de passar l'hivern a l'Àfrica. En aquesta època, busquen parella i comencen a construir o reparar els seus característics nius, que poden arribar a pesar més de 100 quilograms i mesurar fins a 2 metres de diàmetre. Aquests nius, construïts amb branques i revestits amb herba, fang i plomes, es troben en punts alts com campanars d'esglésies, teulades d'edificis històrics, torres elèctriques o xemeneies industrials.

Abril – Maig (Incubació dels ous)**Les femelles ponen entre 3 i 5 ous, que seran incubats per tots dos progenitors durant aproximadament un mes (uns 33-34 dies). Durant aquest període, els mascles es tornen molt territorials i defensen el niu de possibles intrusos.

Juny – juliol (Cria dels pollets)**Els pollets neixen totalment indefensos, cecs i coberts d'un plomall blanc. Amb el pas de les setmanes, creixen ràpidament gràcies a l'alimentació que els proporcionen els seus pares, basada fonamentalment en insectes, cucs de terra, petits rosegadors i amfibis. A finals de juliol, els joves cigonyes ja han après a volar i són independents, tot i que poden romandre prop del niu familiar durant alguns dies més.

La migració: el viatge cap al sud

Agost – Setembre (Inici de la migració de tardor)**Un cop finalitzada la cria, les cigonyes s'agrupen en bàndols o brosses (grups nombrosos que poden arribar a centenars d'individus) i comencen el seu llarg viatge cap a zones més càlides del sud d'Espanya i de l'Àfrica subsahariana per passar-hi l'hivern.

Durant l'agost i setembre, és habitual veure grans estols de cigonyes sobrevolant les ciutats costaneres, aprofitant els corrents tèrmics ascendents que els permeten planar i estalviar energia durant el seu viatge de milers de quilòmetres. Aquestes aus són veritables viatgeres que poden recórrer entre 200 i 500 quilòmetres diaris, creuant l'estret de Gibraltar i el desert del Sàhara fins a arribar a regions com l'Àfrica Occidental (Mali, Níger, Senegal, etc.) o la conca del riu Nil, a l'Àfrica Oriental.

Octubre – Març (Hivernada a l'Àfrica)**Durant l'estació seca, les cigonyes es dispersen per les sabanes i zones humides africanes, on troben menjar abundant i temperatures suaus. No construeixen nius durant aquest període; simplement descansen i s'alimenten per recuperar les energies de cara a la tornada.

El retorn: la migració de primavera

Febrer – Març (Retorn a Europa)**Quan el fred es comença a notar a l'Àfrica del Nord i les temperatures pugen a Europa, les cigonyes inicien el viatge de tornada per reproduir-se novament. Aquest és el moment en què les podem veure de nou als seus nius, engegant un nou cicle anual.

Per què trien Barcelona com a punt de pas?

Barcelona** i tota la franja litoral catalana són punts de pas habituals de la ruta migratòria de les cigonyes per diversos motius:

1. **Els corrents tèrmics**: El litoral genera corrents ascendents d'aire calent que permeten a les cigonyes planar amb el mínim esforç, estalviant energia. 2. **La proximitat a la costa**: La geografia de la costa catalana, amb els seus penya-segats i les muntanyes del litoral, crea un corredor natural que les aus segueixen instintivament. 3. **Els aliments**: Els camps de conreu, les zones humides del delta del Llobregat i les planes agrícoles de l'interior proporcionen aliment abundant durant l'etapa de descans. 4. **Els nius històrics**: El fet que Barcelona i les poblacions properes tinguin nombrosos edificis històrics alts ha afavorit que les cigonyes hi estableixin nius any rere any, creant colònies estables.

La cigonya blanca va estar en perill d'extinció a Catalunya a la dècada de 1970, però gràcies a les mesures de protecció i a la col·locació de plataformes artificials per afavorir la nidificació, la seva població s'ha recuperat notablement. Actualment, és una de les aus més emblemàtiques de la regió, i la seva presència és un indicador de bona salut ecològica.

Curiositats sobre les cigonyes

1. ****Fidelitat monògama****: Les cigonyes solen ser monògames i mantenen la mateixa parella durant tota la vida. Si un membre de la parella mor, l'altre pot buscar un nou company. 2. ****Nius centenaris****: Alguns nius es poden utilitzar durant dècades i ser heretats per les següents generacions, esdevenint veritables estructures arquitectòniques. 3. ****El clàssic "trencament" de les cigonyes****: Quan els adults es reuneixen als nius, produeixen un característic so amb el bec (trencament), que és una forma de comunicació i de reforç del vincle de parella. 4. ****Indicador climàtic****: La seva arribada primerenca a la primavera o la seva tardança a la tardor pot indicar canvis en els patrons climàtics. 5. ****Aus socials****: Durant la migració, les cigonyes viatgen en grans estols que poden arribar a milers d'individus, una estratègia que els proporciona protecció contra depredadors i els permet aprofitar els corrents ascendants de l'aire.

Conclusió

L'observació de les cigonyes volant cap al sud a finals d'estiu és un dels espectacles naturals més impressionants que podem gaudir a casa nostra. Aquestes aus, amb el seu cicle anual perfectament sincronitzat, ens recorden la importància de preservar els ecosistemes que permeten que la vida silvestre continuï prosperant i ens connecten amb els ritmes de la natura que, malgrat la nostra vida moderna, segueixen el seu curs immutable. Si veieu cigonyes sobrevolant la ciutat, recordeu que són viatgeres ancestrals que han fet aquest viatge durant mil·lennis, navegant amb l'instint i la saviesa dels que han après a llegir el vent, les estrelles i les estacions. ---

Bibliografia recomanada:******- SEO/BirdLife. (2023). "La cigüeña blanca en la Península Ibérica: biología y migración".- Carrera, E. (2019). "Ocells de Catalunya: guia de camp". Editorial Cossetània.- Bernis, F. (1980). "La migración de las cigüeñas españolas y su paso por el Estrecho de Gibraltar". Ardeola, 25, 151-165.